

บทที่ ๖

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในระยะ เวลาที่กว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา นับแต่การ เร่งรัดพัฒนา เศรษฐกิจ ตามแผนพัฒนาทาง เศรษฐกิจฉบับแรก ประเทศไทยเกิดการ เปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง เศรษฐกิจ สังคม และการ เมืองที่สำคัญหลายประการด้วยกันคือ

๑. ด้าน เศรษฐกิจ เกิดการผูกขาดทางเศรษฐกิจ โดยบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ ครอบครองอำนาจทางเศรษฐกิจ ทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม การเงิน การธนาคาร การค้าและบริการ กลุ่มธุรกิจเหล่านี้ เจริญเติบโตและสะสมความ มั่งคั่งทางเศรษฐกิจด้วยการร่วมมือกับชนชั้นปกครองในการพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ และอาศัยอำนาจอิทธิพลทางการ เมืองของกลุ่มชนชั้นปกครองขยายอำนาจการผูกขาด ในธุรกิจแต่ละประเภท

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในภาคอุตสาหกรรมคือ การเปลี่ยนจากการผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้า อันเป็นระยะแรกของการพัฒนาอุตสาหกรรม เข้าสู่การพัฒนา อุตสาหกรรมในระดับสูง มีการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และเป็น อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องใช้ทุนและเทคโนโลยีในระดับสูง การค้นพบก๊าซปิโตรเลียม และน้ำมันปิโตรเลียม จะทำให้เกิดอุตสาหกรรมติดตามมา ซึ่งจำเป็นอยู่เองที่การลงทุน อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อาศัยเทคโนโลยีขั้นสูง ต้องพึ่งพิงการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ตั้งเป้าหมายไว้ว่า เมื่อสิ้นสุดของการพัฒนาตามแผน ๕ ประเทศไทยจะเป็นประเทศ "กึ่งอุตสาหกรรม" การจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาประเทศให้เป็น "กึ่งอุตสาหกรรม" ต้องอาศัย ปัจจัยสำคัญด้านการเมืองที่มีเสถียรภาพ และรัฐบาลที่ขึ้นมาบริหารประเทศจะต้องมี

นโยบายที่แน่นอน การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง หรือการไร้เสถียรภาพทางการเมืองย่อมมีผลต่อนโยบายที่แน่นอนในการพัฒนาประเทศ การลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ใช้เงินลงทุนสูง ย่อมจะได้รับผลกระทบกระเทือนต่อนโยบายที่ไม่แน่นอน

๒. โครงสร้างอำนาจทางการเมืองไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง สถาบันข้าราชการที่เคยปกครองประเทศมาเป็นเวลาเกือบกึ่งศตวรรษ เริ่มถูกท้าทายอำนาจการปกครองจากกลุ่มธุรกิจเอกชนที่เติบโตมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ อันเป็นผลให้กลุ่มธุรกิจเอกชนมีพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ และใช้พลังอำนาจทางเศรษฐกิจเข้าไปแสวงหาพลังอำนาจทางการเมือง การเปลี่ยนแปลง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนผลักดันให้กลุ่มธุรกิจเอกชนต้องแสวงหาอำนาจทางการเมืองเพื่อคุ้มครองและขยายอิทธิพลทางธุรกิจของตน

การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจเอกชนนั้น มี ๒ ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะแรกเป็นการเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรงด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเข้าไปอยู่ในระบบรัฐสภา นักธุรกิจ在这一ห้วงที่มีผู้ที่เคยคลุกคลีกับการเมืองในระบบรัฐสภามาเป็นเวลานาน นับแต่สมัยกลุ่มเผด็จการครองอำนาจ โดยการร่วมมือกับกลุ่มเผด็จการ เพื่อสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในระบอบรัฐสภาให้กับกลุ่มเผด็จการ และอาศัยอำนาจอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นปกครองไปขยายกิจการด้านธุรกิจของตน นักการเมืองประเภทนี้ เช่น กลุ่มที่สังกัดพรรคสหประชาไทย สมัยกลุ่มถนอม-ประภาส-ณรงค์ ครองอำนาจ นักธุรกิจบางคนเข้ามามีบทบาททางการเมืองในระบบรัฐสภาด้วยการเผชิญหน้ากับกลุ่มเผด็จการมาโดยตลอด นักธุรกิจประเภทนี้ ธุรกิจของตนไม่จำเป็นต้องอาศัยและพึ่งพิงอำนาจทางการเมืองของกลุ่มเผด็จการ เช่น นักธุรกิจที่ลงเล่นการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น และนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรงหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ซึ่งยุคก่อนหน้านั้นไม่ได้มีบทบาททางการเมืองมาก่อน ด้วยเหตุที่ระบบการเมืองปิดโอกาสที่จะให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และในช่วงดังกล่าวนักธุรกิจ

เหล่านี้ต้องคอยแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับกลุ่มเผด็จการ เพื่อคุ้มครองธุรกิจของตน เมื่อระบบการเมืองเปิดโอกาสให้จึงเข้ามาแสวงหาอำนาจทางการเมืองโดยตรง

ลักษณะที่สอง ของการเข้ามาบีบคั้นทางการเมือง เป็นลักษณะทางอ้อม คือเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่พรรคการเมือง แต่ตัวเองจะไม่เข้ามาคลุกคลีกับการเมืองระบบรัฐสภาโดยตรง แต่จะอาศัยอิทธิพลด้านการเงินที่สนับสนุนพรรคการเมือง หรือนักการเมือง ช่วยผลักดันนโยบายบางประการ หรือผลักดันให้ตนเองได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี อย่างเช่น นายอบ วสุรัตน์ แห่งพรรคชาติประชาธิปไตย หรือ นายพงษ์ สารสิน แห่งพรรคกิจสังคม เป็นต้น

๓. การรวมตัว เป็นกลุ่มผลประโยชน์ของนักธุรกิจ ในรูปของสมาคมการค้า หอการค้าต่างๆซึ่งไม่มีเอกภาพเพียงพอ ภายในแต่ละกลุ่มผลประโยชน์ยังมีลักษณะของความขัดแย้งในธุรกิจระหว่างกลุ่มที่ผูกขาดมานาน กับกลุ่มที่เริ่มเข้ามาสู่วงการค้า และต้องการให้มีการค้าแบบเสรี นอกจากความอ่อนแอภายในกลุ่มเองแล้ว กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจยังถูกควบคุมการค้าเงินกิจกรรมจากทางราชการ โดยเฉพาะบทบาททางการเมืองนั้น สถาบันการค้าต่างๆถูกห้ามมิให้มีกิจกรรมทางการเมือง นับแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ จนถึงปัจจุบัน

ดังนั้นการเข้าไปบีบคั้นทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจต่างๆ จึงมิใช่เป็นการเข้าไปในนามของกลุ่มผลประโยชน์หรือสถาบันทางการค้า แต่มีลักษณะกลุ่มธุรกิจที่ไม่เป็นทางการ โดยการรวมกลุ่มของธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องหรือผูกพันกันภายในวงธุรกิจ และเกี่ยวข้องกับนักการเมืองที่ทำธุรกิจ หรือการเกี่ยวพันทางเครือญาติ เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมทอผ้าให้การสนับสนุนพลตรีประมาธ อติเรกสาร แห่งพรรคชาติไทย กลุ่มพ่อค้าส่งออกที่ผูกขาดการส่งออกสนับสนุน นายอบ วสุรัตน์ แห่งพรรคชาติประชาธิปไตย เป็นต้น แต่นักธุรกิจที่เข้าไปบีบคั้นทางการเมืองในลักษณะปัจเจกบุคคลโดยไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มก็มีมาก นักธุรกิจเหล่านี้มีทั้งส่วนกลางและพ่อค้านักธุรกิจในระดับท้องถิ่น อย่างเช่น นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ เป็นต้น

๔. ลักษณะการเมืองไทยที่เปลี่ยนแปลงช่วงหลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

ประการหนึ่งคือ การเกิดขึ้นของพรรคการเมือง อย่างเช่น พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย และพรรคชาติประชาธิปไตย พรรคการเมืองที่กล่าวมานี้ องค์ประกอบของพรรคประกอบด้วย นักการเมือง ทหารที่เกษียณอายุราชการ ข้าราชการบำนาญ และกลุ่มนักธุรกิจ พรรคการเมืองเหล่านี้จึงเป็นพรรคการเมืองที่มีพลังสนับสนุนด้านเงินทุนอย่างมาก

พรรคการเมืองไทยส่วนมากมิใช่เป็นพรรคมวลชน (Mass Party) แต่เป็นพรรคการเมืองที่รวมตัวกันเพียงเพื่อส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎร และการพยายาม เข้าไปเป็นผู้บริหารประเทศ นโยบายทางการเมืองและ เศรษฐกิจของแต่ละพรรคมิได้แตกต่างกันในสาระสำคัญ เพราะแต่ละพรรคยังยึดมั่นในนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ดังนั้นการที่กลุ่มนักธุรกิจกลุ่มใดหรือนักธุรกิจคนใดจะสนับสนุนพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง มักจะมาจากความสัมพันธ์ชอบพอกัน เป็นส่วนบุคคลมากกว่าที่จะยึดถือหลักการ หรือการสนับสนุนด้วยการยึดถือตัวบุคคลผู้ เป็นหัวหน้าพรรคเป็นสำคัญ และพร้อมที่จะแปรเปลี่ยนการสนับสนุนได้ทุกขณะถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในพรรคการเมืองนั้นๆ

พรรคการเมืองไทยยังขาดการจัดองค์กรที่เข้มแข็ง ยังไม่สามารถจะขยายพรรคการเมืองให้เป็นพรรคมวลชนได้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้ง ชื่อเสียงของพรรคการเมืองอย่างเหี่ยวไม่อาจจะทำให้ประสบชัยชนะในการเลือกตั้งได้ องค์ประกอบที่สำคัญคือ ชื่อเสียง ความนิยมชมชอบของประชาชนคือผู้สมัคร และเงินทุนยังมีความสำคัญอยู่มาก ดังนั้นความขัดแย้งกันเองภายในพรรคการเมืองระหว่างนักธุรกิจที่สนับสนุนด้านเงินทุน กับนักการเมือง และนักธุรกิจ ที่เป็นนักการเมืองภายในพรรคจึงเกิดขึ้น การขัดแย้งดังกล่าวถ้าเป็นการต่อสู้ทางการเมืองภายในพรรคการเมืองก็ถือว่าเป็นเรื่องปกติ และไม่อาจถือว่าเป็นความขัดแย้ง แต่การขัดแย้งภายในพรรคนั้น เป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่มนายทุนที่มีผลประโยชน์ขัดกันหรือระหว่าง

กลุ่มนายทุนกับพรรคการเมือง ผลที่สุดแล้วกลุ่มนายทุนที่อุดหนุนด้านการเงินแก่พรรค
อย่างจริงจัง มักจะ เป็นผู้ได้รับชัยชนะ

ความขัดแย้งและการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองถือเป็น เรื่อง
ปกติในการเมืองระบอบประชาธิปไตย แต่การขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ร่วม
ในรัฐบาลผสม โดยมีผลประโยชน์มหาศาลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยนั้น เป็นลักษณะใหม่
ของการเมืองไทยช่วงหลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ตราบใดที่กลุ่มนักธุรกิจ
ที่สนับสนุนพรรคการเมืองต่างๆ ยังต้องมีการแข่งขัน แข่งชิง ผลประโยชน์ทางธุรกิจ
กันแล้ว เมื่อมารวมมือกันเป็นรัฐบาลความขัดแย้งนั้นก็ย่อมจะปะทุขึ้นมาอีก นอกจาก
จะเกิดการประนีประนอมผลประโยชน์กันได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็มีใช้การระงับความขัดแย้ง
ได้หมดสิ้น

๕. ในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจเอกชน และข้าราชการนั้น
ภาคธุรกิจเอกชนในสายตาของข้าราชการนั้นสูงขึ้น ข้าราชการยอมรับในความ
ความสามารถของนักธุรกิจรุ่นใหม่ ที่มีการศึกษาสูง และไม่ใช้คนจีนอีกต่อไป ภาครัฐบาล
ต้องพึ่งพาอาศัยภาคธุรกิจเอกชนในลักษณะของการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา เศรษฐกิจมาก
ขึ้น จนกระทั่งมีการรวมตัวเป็นองค์กรในรูปของ "กรอ." ทำให้สถานภาพของภาค
ธุรกิจเอกชนสูงขึ้น มีความเสมอภาคกันระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน

ภาครัฐบาลเองก็มองเห็นจุดอ่อนในการบริหารงานของตนเองที่เป็นอุปสรรค
ต่อการประกอบธุรกิจของเอกชน จนถูกภาคธุรกิจเอกชนวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอ ดังนั้น
รัฐบาลจึงได้พยายามปรับปรุงกลไกของการบริหารงานให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น
เช่นการปรับปรุงขั้นตอนการทำงานของสำนักงานส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

ดังนั้น "กรอ." จึงเป็นรูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการ
และกลุ่มธุรกิจเอกชนที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา เศรษฐกิจของประเทศ

ในกรณีที่กลุ่มนักธุรกิจ เข้ามาวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองและดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

โดยเฉพาะในกระทรวงสำคัญด้านเศรษฐกิจ ๕ กระทรวงนั้น ข้าราชการมักจะถูกยอมรับในหลักการเรื่องความสามารถของนักธุรกิจที่มาเป็นรัฐมนตรี และข้าราชการยินดีปฏิบัติตามนโยบายที่นักการเมืองสั่งการมา โดยนโยบายนั้นต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่มีอยู่ แต่ปัญหาเกิดขึ้นในกรณีที่พ่อค่านักธุรกิจที่มาเป็นนักการเมือง หรือรัฐมนตรี แล้วใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ ทางกลุ่มข้าราชการ ทั้งทหารและพลเรือน ย่อมมีปฏิกริยาไม่พอใจการกระทำดังกล่าว

๖. ในขณะที่กลุ่มพ่อค่านักธุรกิจเข้ามามีบทบาททางการเมือง กิจกรรมทางการเมืองเปิดกว้างสำหรับประชาชนมากขึ้น การเรียกร้องจากประชาชน กลุ่มอาชีพต่างๆ ให้รัฐบาลเร่งแก้ไขปัญหาย่อมเกิดมากขึ้น เช่นการเรียกร้องของกลุ่มชาวไร่อ้อย ซึ่งเป็นปัญหาปิดเขื่อนมาหลายปี การเรียกร้องเพิ่มค่าแรงของกรรมกร การเรียกร้องของชาวนา เป็นต้น การเรียกร้องต่อรัฐบาลย่อมเป็นการท้าทายต่อการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล โดยเฉพาะรัฐบาลที่ประกอบไปด้วยพ่อค้า นักธุรกิจ

ปัญหาทางเศรษฐกิจที่สะสมมาเป็นเวลานาน คือปัญหาความยากจนของชาวนาชาวไร่ ปัญหาการไร้ที่ดินทำกิน ปัญหาราคาพืชผลทางเกษตรตกต่ำ ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท ปัญหาการขาดดุลย์การค้า กอปรกับการเรียกร้องของกลุ่มประชาชนต่างๆ ให้มีการแก้ไขปัญหา ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ประดังเข้ามาในเวลาเดียวกัน จนทำให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาไม่ได้ผล รัฐบาลนั้นจึงขาดเสถียรภาพทางการเมือง และต้องมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอยู่บ่อยครั้ง และรัฐบาลที่ขึ้นมาใหม่ก็ไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้

ในวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเช่นนี้ เมื่อพ่อค่านักธุรกิจที่มาเป็นรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศได้ จึงสร้างความไม่พอใจให้กับกลุ่มข้าราชการส่วนหนึ่ง ดังนั้นบทบาทของข้าราชการผู้ชำนาญการ (Technocrat) จึงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในวงการรัฐบาล โดยมาในรูปของคณะที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจที่ตั้งขึ้นในสมัยรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นต้นมา

ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม (ชุดที่ ๑) ที่พ่อค้ายักธุรกิจ นำทีมเศรษฐกิจของรัฐบาล บริหารประเทศ เกิดความขัดแย้งกันหลายครั้งกับคณะที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ในคณะรัฐบาล ข้าราชการผู้ชำนาญการได้รับการเชิญเข้ามาเป็นรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศหลายรายด้วยกัน เช่น ดร.อาทิตย์ อภาภิรมย์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดร.ไพจิตร เอื้อทริกุล เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง และดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น ผลงานในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ข้าราชการผู้ชำนาญการมีส่วนร่วมกันแก้ไข เช่น การแก้ไขปัญหาชาวไร่อ้อยที่เรื้อรังมาเป็นเวลานาน ของดร.จิรายุ เป็นต้น

นอกจากนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก อันเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการขุดพบก๊าซปิโตรเลียม ทำให้ข้าราชการผู้ชำนาญการเพิ่มบทบาทมากยิ่งขึ้นด้วย

๗. ในด้านสถาบันข้าราชการที่เคยมีบทบาทครอบงำการเมืองไทยมาเกือบกึ่งศตวรรษ โครงสร้างแห่งอำนาจเก่าถูกทำลายไปส่วนหนึ่งจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ กลุ่มข้าราชการชั้นนำที่อาศัยอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์หมดอำนาจลงพร้อมกับเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ภายในสถาบันข้าราชการทั้งทหารและพลเรือน เกิดมีข้าราชการรุ่นใหม่ที่มองเห็นความเหลวแหลกของข้าราชการรุ่นเก่าๆที่มุ่งแต่กอบโกย แสวงหาผลประโยชน์โดยเฉพาะในกองทัพบก ทหารเหล่านี้คือผู้ที่ต้องทำสงครามปราบปรามกองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมาเป็นเวลานาน และพยายามมองหาหนทางที่จะแก้ไขปัญหาด้วยการเอาชนะคอมมิวนิสต์ให้ได้ และผลักดันคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๕๒๓ ออกมา

ในช่วงที่พรรคการเมืองต่างๆ ที่มีพ่อค้ายักธุรกิจสนับสนุนอยู่เข้ามาบริหารประเทศ กลุ่มทหารรุ่นใหม่และข้าราชการผู้ชำนาญการได้คอยตรวจสอบตลอดเวลาเกี่ยวกับการดำเนินงานของนักการเมือง โดยเฉพาะเกี่ยวกับปัญหาความซื่อสัตย์

สุจริตของนักการเมือง ข้าราชการกลุ่มดังกล่าวพยายามสร้างภาพพจน์ของผู้นำประเทศ
ที่ใจซื่อ มือสะอาด และประสงค์จะให้นักการเมืองมีลักษณะนั้นด้วย ดังจะเห็นได้จาก
การผลักดันและสนับสนุนพลเอก เปรมให้เป็นนายกรัฐมนตรี ด้วยเหตุผลเป็นคนใจซื่อ
มือสะอาด อีกทั้งรัฐมนตรีซึ่งอยู่ในโควตาของนายกรัฐมนตรีก็เป็นคนที่มีชื่อเสียงด้าน
เป็นคนซื่อสัตย์ คนตรง เช่น พลเอกสิทธิ จิรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
 เป็นต้น

การผลักดันนโยบาย ๖๖/๒๕๒๓ ให้มีผลเป็นจริงในทางปฏิบัติ เป็นลักษณะ
ของการพยายามเข้าไปมีบทบาทควบคุมด้านการเมือง เศรษฐกิจ ของกลุ่มข้าราชการ
เช่น ด้านเศรษฐกิจ มีการจัดตั้ง บริษัทแห่งชาติ^๑ขึ้นมาหลายบริษัท เช่น บริษัทอ้อย
และน้ำตาลไทย บริษัทปุ๋ยเคมี บริษัทก๊าซธรรมชาติเหลวส่งออก บริษัทเปโตรเคมี
 เป็นต้น ทุกบริษัทมีลักษณะเหมือนกันคือ รัฐบาลมีส่วนสำคัญในการจัดตั้ง แต่ไม่ถึงขนาด
รัฐวิสาหกิจ ในขณะที่เดียวกันเอกชนหลายกลุ่มมีส่วนร่วมในบริษัทเชิงประสานประโยชน์
การจัดตั้งบริษัทแห่งชาติ เป็นผลของความพยายามของรัฐบาลที่จะหารูปแบบในการ
พัฒนาโครงการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ซึ่งมีลักษณะพิเศษปลายประการคือ ใช้เงินลงทุน
จำนวนมาก โครงการมีผลกระทบกลุ่มผลประโยชน์หลายฝ่าย และเป็นโครงการที่
เกี่ยวข้องกับทรัพยากรของประเทศ ซึ่งถ้าให้เอกชนทำอาจมีปัญหาเรื่องเงินลงทุน และ
อาจขัดผลประโยชน์กันเอง รูปแบบการบริหารของบริษัทแห่งชาติ เป็นแบบบริษัทเอกชน
การจัดตั้งรูปแบบบริษัทแห่งชาติ คงจะมีการจัดตั้งขึ้นอีกในธุรกิจหรือโครงการขนาดใหญ่
อื่นๆ ทั้งนี้เพราะในเศรษฐกิจการเมืองของประเทศไทยเริ่มมีกลุ่มผลประโยชน์มาก
จำนวนขึ้น และมีอิทธิพลใกล้เคียงกันมากขึ้น

.....

^๑ ธรรมรักษ์ชัย ธีรเศรษฐี, "บริษัทแห่งชาติ มิติใหม่ของการพัฒนาอุตสาหกรรม"
ใน ข่าวธุรกิจ, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๖๔, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕, หน้า ๒๔-๒๕.

๘. บทบาทด้านการเมืองของข้าราชการทหารและผู้ชำนาญการ โดยอาศัย
 แผนนโยบาย ๖๖/๒๕๒๓ เป็นหลักนั้น มีความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับกลุ่มนายทุนที่
 สนับสนุนพรรคการเมืองอยู่ สถาปนทหารไม่อาจที่จะให้สถาบันทางการเมืองอื่นๆ
 มาใช้อำนาจทางการเมืองหัดเทียมสถาบันทหารได้ กรณีของพรรคการเมืองที่มีกลุ่ม
 นักธุรกิจสนับสนุนด้านทุนอยู่ มีทีท่าว่าจะ เป็นสถาบันทางการเมืองที่จะคานอำนาจกับ
 สถานสถาปนทหาร ก็ต้องถูกต่อต้านอย่างรุนแรง ดังกรณีของการขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ
 เป็นต้น

กลุ่มข้าราชการทหาร และผู้ชำนาญการ พยายามผลักดันที่จะให้มีการจัดตั้ง
 "รัฐบาลแห่งชาติ" หรือการสร้าง "อำนาจบริสุทธ์" ขึ้นมาปกครองประเทศ โดยนำ
 ข้าราชการผู้ชำนาญการมาร่วมบริหารประเทศด้วย รูปลักษณ์แห่งความขัดแย้งระหว่าง
 กลุ่มข้าราชการทหาร-ผู้ชำนาญการ กับ นักการเมือง นับวันจะแหลมคมยิ่งขึ้น แนว
 นโยบายปฏิวัติประชาธิปไตย ของกลุ่มทหารประชาธิปไตย ได้รับการเผยแพร่อีกครั้ง
 หลังจากถูกเผยแพร่โดยกลุ่มกบฏ ๑ เมษายน ๒๕๒๔ โดยมาในรูปของ "คำประกาศ
 แห่งยุคสมัย"^๑

จากที่กล่าวมานี้เป็น เครื่องชี้ว่าการเมืองไทยกำลังก้าวเข้าสู่รูปแบบของ
 อำนาจนิยมของข้าราชการ (Bureaucratic Authoritarianism) ซึ่งเป็นการ
 ร่วมมือกันระหว่าง ทหาร-ผู้ชำนาญการ ซึ่งทนต่อสภาพความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหา
 เศรษฐกิจของนักการเมืองไม่ได้ รูปแบบดังกล่าวกำลังมีแนวโน้มของความ เป็นจริง
 มากยิ่งขึ้น เมื่อคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๕๒๓ ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง
 ด้วยขณะนี้ กลุ่มนโยบาย ๖๖/๒๕๒๓ สามารถควบคุมกลุ่มพลังมวลชน เช่น ทสปช.
 ได้ทั่วประเทศ ควบคุมและจัดตั้งกรมกรได้ส่วนหนึ่ง ควบคุมขบวนการโดยการจัดตั้ง
ศูนย์อำนวยการร่วม กองอำนวยการรักษา ในทศวรรษ ของอำนาจ
ของทหาร ใน "ปีทองของประเทศไทย" และ โรงเรียน ของสมาชิกพรรค, ศูนย์
ข่าวจตุรัส, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๗๐, ๓๑ มกราคม ๒๕๒๖.

พรรคปวงชนชาวไทยขึ้นแสวงหาความสนับสนุนจากชมรมสหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกร
ในคืนที่ก้าวหน้าในภาคกลาง^๑ และการร่วมมือกับนักธุรกิจในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ

การเข้าครอบครองอำนาจทางการเมืองของกลุ่มทหาร-ผู้ชำนาญการอาจไม่ได้มาจากการปฏิวัติ รัฐประหารโดยทันที ด้วยสถานะและบรรยากาศทางการเมืองไม่เอื้ออำนวยให้
กระทำได้ แต่ก็สามารถที่จะใช้พลังกดดันทางการเมือง การทหาร และพลังมวลชน เป็นเครื่อง
ต่อรองอำนาจทางการเมืองได้ แต่กลุ่มทหาร-ผู้ชำนาญการก็ต้องถูกท้าทายจากพลังของนักประชว-
ธิปไตย ซึ่งประกอบด้วยนิสิต นักศึกษา ปัญญาชน พรรคการเมือง และกลุ่มอำนาจเก่าที่อาจ
สูญเสียผลประโยชน์ได้

สิ่งดังกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับการเมืองในระบบเศรษฐกิจ สังคม
การเมืองที่ดำรงอยู่เป็นประเด็นการศึกษาแบบมหภาค สิ่งที่การศึกษานี้ได้ค้นพบที่เป็นประเด็น
ของการศึกษาแบบจุลภาคในเชิงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ทางการเมืองที่เป็นพลวัตของบุคคล
๒ กลุ่มก็คือ ความขัดแย้งระหว่างข้าราชการกับนักการเมือง กรณีการพิจารณาอนุญาตให้ผู้รับ
ภาษีวีโตรีเยียมเหลวเข้ามาจำหน่ายในประเทศ (บทที่ ๔) สะท้อนถึงอิทธิพลของข้าราชการ
ที่มีต่อการตัดสินใจของนักการเมือง ข้าราชการมักจะต้องอ้างและยึดระเบียบต่าง ๆ ในการทำ
งานและเป็นผู้ควบคุมเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ไว้ ข้าราชการสามารถเลือกเสนอเอกสารหรือข้อมูล
ใดที่ตรงกับแนวความคิดของตนให้นักการเมืองก็ได้ ดังนั้นรัฐมนตรีที่ไม่ได้มีพื้นฐานมาจากข้าราชการ
จะเกิดปัญหาในการตัดสินใจนโยบาย ถ้าอาศัยแหล่งข้อมูลจากข้าราชการเพียงฝ่ายเดียว ต่าง
จากรัฐมนตรีที่มีพื้นฐานจากการเป็นข้าราชการมานาน มักจะรู้กลไก ระบบการทำงานของขั
วราชการได้ดี และมักไม่มีปัญหาในการทำงานกับข้าราชการ เช่น นายบวม "ขุนวัดฤ"

^๑ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมืองกับเศรษฐกิจ (บทความเสนอต่อการสัมมนา
เรื่อง "Economic Outlook'83" ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์, วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๒๕),
หน้า ๔.

เป็นต้น ดังนั้นทางออกของนักรการเมืองที่ไม่เคยเป็นข้าราชการมาก่อน แล้วมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็จะต้องมีทีมงานของตนเองเพื่อศึกษาข้อมูลโดยเฉพาะ ทีมงานเหล่านี้จะมีขึ้นได้เมื่อระบบพรรคการเมืองไทยมีความเข้มแข็งมีการจัดองค์กรที่ดี ซึ่งจะให้นักรการเมืองสามารถตัดสินใจได้ โดยไม่ต้องพึ่งข้อมูลจากข้าราชการเพียงฝ่ายเดียว

ประเด็นปัญหาที่น่าสนใจและติดตามศึกษาต่อไปก็คือ เมื่อกลุ่มธุรกิจเข้ามาบริหารงานทางการเมือง แต่ถูกต่อต้านจากสถาบันข้าราชการไม่ให้กลุ่มธุรกิจเข้าไปบริหารประเทศและสถาบันข้าราชการพยายามเข้าไปควบคุมกลไกการบริหารประเทศอีกครั้ง แต่มาในลักษณะใหม่ ไม่เหมือนข้าราชการยุคก่อน ๒๔ ตุลาคม ๒๕๒๖ ข้าราชการยุคใหม่ที่เดินตามแนวนโยบาย ๖๖/๒๕๒๓ ที่มุ่งขจัดการกีดกัน ชูธุรกิจประชาชน ขจัดการผูกขาดของกลุ่มนายทุน ลักษณะเช่นนี้จะมีผลอย่างไรต่อกลุ่มนักธุรกิจที่ผูกขาดทางเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน